

هر جامعه ای برای اداره امور عمومی و مشترک خود به حکومت نیاز دارد و شکل گیری حکومت باعث به وجود آمدن روابط متقابلی بین مردم و حکومت (شهروندان) می شود که واژه (شهروندی) همین روابط متقابل مردم و حکومت اشاره دارد در واقع شهروندی ارتباطی است که افراد را به یک حکومت مشخص پیوندی می دهد و در نتیجه برای فرد و حکومت، حقوق و تکالیفی به وجود آورد

منظور از حقوق شهروندان: وظایف و تکالیف حکومت نسبت به مردم

حقوق حکومت: وظایف و تکالیف مردم نسبت به کشور و حکومتی که تحت نظارت آن زندگی می کنند

حقوق و تکالیف شهروندان را قوانین هر کشور مخصوص قانون اساسی آن کشور مشخص میکند

۱- حق برخورداری از عدالت قانونی-تعریف: یعنی اینکه حکومت در وضع قوانین، اجرای قوانین و نظارت بر اجرای قوانین بین شهروندان تبعیض قائل نشود

فایده عدالت قانونی: جلوگیری از پامال شدن حقوق انسان ها و بهره کشی ظالمانه عده ای از عده ای دیگر

۲- حق برخورداری از عدالت قضایی: شهروندان حق دادخواهی و گرفتن وکیل مدافع برای خود در همه دادگاه ها را دارند

الف) آموزش و پرورش

ب) مراکز فرهنگی و ورزشی

ج) پلیس و اتش نشانی

د) زندگی در محیط پاک و بدون آلودگی

کلیه شهروندان حق دریافت خدمات عمومی را به صورت برابر و عادلانه و در کوتاهترین مدت ممکن را دارند

۳- حق برخورداری از رفاه (خدمات عمومی): حق دسترسی همه شهروندان بر خدماتی چون

۴- حق برخورداری از تأمین اجتماعی: حق برخورداری شهروندان از تأمین اجتماعی در مواردی چون: بیکاری، معلولیت، بازنشستگی، حوادث و... (حکومت باید با برنامه ریزی مناسب، زمینه را برای رفع فقر و محرومیت و ایجاد شرایط مناسب زندگی فراهم کند)

۵- حق مشارکت سیاسی: تعریف: دخالت و نقش هر شهروند در امور سیاسی و سر نوشت کشور خود

- راه های مشارکت سیاسی: ۱- شرکت در انتخابات ۲- عضویت و همکاری در احزاب و انجمن های سیاسی ۳- شرکت در راهپیمایی ها و تظاهرات

مستقیم: انتخاب برخی از کارگزاران به صورت مستقیم مانند نمایندگان مجلس شورای اسلامی- رئیس جمهور (رئیس قوه قضاییه) و اعضای شوراهای شهروستا

نحوه مشارکت سیاسی

غیرمستقیم: انتخاب کارگزاران به صورت غیرمستقیم و با واسطه- مثال: مردم اعضای مجلس خبرگان رهبری را برای خود انتخاب میکنند (مستقیم) سپس اعضای مجلس خبرگان که نمایندگان مردم هستند، رهبر را انتخاب میکنند (تأثیر رای مردم به صورت غیرمستقیم)

حمایت از تشکیل خانواده و پاسداری از روابط خانوادگی

حمایت از تعلیم و تربیت شایسته

۶- حقوق فرهنگی مورد تاکید در قانون اساسی

ازاد بودن استفاده از زبان های قومی و محلی در مطبوعات و رسانه های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس، برک کنار زبان فارسی

۱- رعایت قانون و مقررات: که در صورت نادید گرفتن قانون یا سرپیچی از آن موجب اختلال و هرج و مرج در جامعه می شود

- جایگاه واقعی قانون در جامعه: در صورت رعایت و پایبند بودن همه افراد اعم از کارگزاران و مسئولین و مردم

۲- همکاری با دولت: برنامه ها و اقدامات عمرانی، اقتصادی و اجتماعی حکومت ها زمانی ثمر می دهد و به هدف میرسد که شهروندان نسبت به پیشرفت کشور دلسوز و حساس و با دولت همکاری کنند

فرمایش مقام معظم رهبری در این باره: دولت کارگزار ملت است و ملت کارفرمای دولت است هر چه بین دولت و ملت صمیمیت بیشتر و همدلی بیشتری باشد کارها بهتر پیش خواهد رفت = دولت و ملت، همدلی

۳- پرداخت مالیات و عوارض: بخشی از درآمدهای دولت هستند برای انجام کارهای عمرانی

مالیات: مبلغی است که شهروندان براسا قانون و به صورت بلا عوض به دولت پرداخت میکنند تا صرف هزینه های عمومی کشور شود

عوارض: مبلغی است که شهروندان در مقابل دریافت خدماتی از دستگاه های اداری و دولتی، به آنها می پردازند مثل پول های پرداخت شده = ۱- امتیازکنترل اب و برق ۲- صدور گواهینامه رانندگی ۳- عبور از بزرگراهها ۴- وارد کردن کالا به کشور

۴- دفاع از کشور: نیروهای نظامی و انتظامی برای تأمین امنیت کشور و حراست از مرزها و حفظ تمامیت ارضی تلاش و فداکاری میکنند اما دفاع در مقابل دشمنان در زمان صلح و جنگ تکلیف همه شهروندان است که عضویت در سازمان بسیج و انجام خدمت سربازی توسط پسران برای حفظ امنی دفاعی و اداری این تکلیف مهم است

۵- تجاوز نکردن به منافع عمومی و حقوق دیگران: اصل چهارم قانون اساسی میگوید: هیچ کس نمی تواند اعمال حق خویش را وسیله اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد. به عبارت دیگر، شهروندان مجاز نیستند برای استفاده از حقوق خود به منافع عمومی زیان برسانند و حقوق دیگران را ضایع کنند

مثال= همه افراد حق انتخاب شغل دلخواه و کسب درآمد دارند اما فرض کنید فردی بخواهد در شهر و در حیاط خانه خود دامداری ایجاد کند و دام پرورش دهد، از آنجا که این کار موجب آلودگی و ضرر رسیدن به بهداشت و سلامت ساکنان محله میشود و البته قانون نیز چنین اجازه ای را به وی نمیدهد، آن فرد مجاز به این کار نیست.

- همه افراد، مالک اتومبیل خود هستند و حق دارند در جادهها رانندگی کنند اما نباید با سرعت غیر مجاز حرکت کنند؛ زیرا این کار به جان دیگران آسیب میرساند

۶- امر به معروف و نهی از منکر: اصل ۸ قانون اساسی میگوید: در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفهای است همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت. شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین میکند (هم حق و تکلیف مردم و هم حق و تکلیف حکومت مسوب می شود)*

حقوق شهروندان ایران بر طبق قانون اساسی جمهوری اسلامی

تکالیف شهروندان در قبال حقوق شهروندی